

कणकोटो स्त्री कर्मयति भिमन्ति अच् स्वत्यः कीटः
अत्यार्घे डीप् काटी कर्म० । शतपद्याम् (काण्डाद) ।

हेमच० ।

[कर्मिकर्मकोऽप्यत्र ।

कर्णकृमि पु० कर्णगतदोगशब्दे सुश्रुतोक्ते कर्णरोगभेदे
कर्णच्छेद पु० ७त० सुश्रुतोक्ते कर्णगतदोगभेदे कर्णगतदोग-
शब्दे विहितः ।

कर्णगतदोग पु० कर्णे गतदोगः । सुश्रुतोक्ते कर्णगते रो-
गभेदे तद्भेदनिदानादि तद्वैवर्क्यं यथा ।

'अघातः कर्णगतदोगविज्ञानीयमध्यायं व्याख्यास्यामः ।

१ कर्णशूलं २ प्रणादयश्चाधिष्ठे ४ च्छेद एव च । कर्णस्त्रायः

५ कर्णकण्डूः ६ कर्णगूय ७ कर्णध्वजः । कर्मिकर्णप्रतीनाहौ

विद्वधि १० द्विविध ११ स्तया । कर्णपाकः १२ पूतिकर्ण

१३ लघेयार्थस्तुविधम् १४, १५, १६, १७ । तथार्थदं

सप्तमं १८, २४, शोषादि चतुर्मिधः २५, २८ ।

एते कर्णगतदोगा अष्टाविंशतिरीरिताः । समीरणः

श्रोत्रगतोऽन्यथाचरः समन्ततः शूलभतीव कर्णयोः ।

करोति दोषैश्च यथास्मादृतः स कर्णशूलः १ कथितो

इराचरः । यदा तु नाडीय विमर्गमागतः स एव

शब्दाभिव्यक्तः तिष्ठति । शृणोति शब्दान् विविधस्तदा

नरः प्रणाद २ भेदं कथयन्ति चापयन् । स एव शब्दा

भिव्यक्ता यदा शिराः कफादुयातोऽप्यनुसृत्य ति-

ष्ठति । तदा नरस्याप्रतिकारसेविनो भवेत्तु बाधिर्य-

महंशयं खलु । अस्मात्ततः द्रुक्कषायनोजनात् समी-

रणः शब्दपथे व्यवसितः । निरिक्तशीर्षस्य च शीत-

सेविनः करोति हि च्छेदः समतीव कर्णयोः । शिरोऽ-

भिषातादयः वा निमज्जतो जले प्रपाकादधवापि वि-

द्वधेः । खवेत्तु पूयं श्रवणोऽनिबाधतः सकर्णसंज्ञावप

इति प्रकीर्तितः । कफेन कण्डूः प्रचितेऽथ कर्णयो

भृशं भवेत् स्रोतसि कर्णसंज्ञिते । विद्योषिते क्लेशाणि

पित्ततेजसा नृणां भवेत् स्रोतसि कर्णगूयकः ६ । स क-

र्णगूयो द्रवतां यदागतो निबाधितो घ्राणसंज्ञं प्रपद्यते ।

तदा स कर्णप्रतिनाहसंज्ञितो भवेद्विकारः शिरसोऽति-

तापनः । यदा तु सूक्ष्मन्यथ वापि क्षन्तवः सूजन्य

स्थिते कफे स्रोतसि पित्ततेजसा विद्यायमाने श्रवण-
मतापनात् । अवेदनो वाप्यधवा सधेदनो घनं खवेत्पूति
सपूतिकर्णकः १२ । मदिदलिङ्गान्यर्थाणि १४, १५, १६, १७
तत्त्वतस्तथैव शोषा १८-२४ च्छेद २५-२८ लिङ्ग, मोरि-
तम् । मया पुरस्तादधमोऽप्य योजयेदिहैव तानि प्रयतो
भिषग्वरः । [२ रोगभेदे च ।

कर्णगूय न० ६त० । १ कर्णमले कर्णगतदोगशब्दे सुश्रुतोक्ते
कर्णगोचर पु० कर्णस्य कर्णव्यापारजन्यबोधस्य गोचरः वि-
षयः । श्रवणयोग्ये विषये ।

कर्णग्राह पु० कर्णमरितं गृह्णाति गृह्-अण् उप० स० ।
कर्णधारे नाविके । तस्यापत्यं रेवत्या० ठक् । कर्ण-
पाहिक तदपत्ये उ० स्त्री० ।

कर्णच्छिद्र न० ६त० । कर्णरन्ध्रे 'कर्णच्छिद्रैर्वर्तमानं कीटं'
क्लेदमन्नादि वा । शृङ्गेष्वापहरेद्वीमानधवापि शलाकया'
सुश्रु० ।

कर्ण(कर्णे)जप लि० कर्णे जपति वा सप्तम्या अलुक् । खवे
खचके । 'कर्णेजपैराहितराज्जडोभा' भट्टिः । अच्
कर्णजापोऽप्यत्र ।

कर्णजलूका स्त्री कर्णे जलूकेव । शतपद्याम् (काण्डाद)
कर्णजलूकस् इत्यप्यत्र शब्दरत्ना० । कर्णजलूकाऽप्यत्र
अमरः । कर्णजलूकस् इत्यपि तदार्थे भरतः ।

कर्णजाह न० कर्णस्य शूलम् कर्ण+जाह । कर्णशूले 'क-
र्णजाहविलोचनेति' भट्टिः ।

कर्णजित् पु० कर्णे जितवान् जि-भूते क्तिप् । अर्ज्जुने तस्य
तज्जयकषा भा० क० ६१ अ० । तयोर्युद्धसङ्गा 'ततो-
ऽर्ज्जुनस्तस्य शिरोजहार, इत्यस्य वज्जेय यथा महेन्द्रः ।
शरोत्तमेनाङ्गुलिकेन राजन् । तदा महास्तप्रतिमन्वि-
तेन' । कर्णहायदयोऽप्यत्र ।

कर्णताल(ड) पु० ६त० तस्य ल वा । कर्णताडने । 'अन्ध-
त्यत स्फुटकतकस्य ताडया' माघः । [ड्का) लिङा० ।
कर्णदर्पण पु० कर्णे दर्पण इव । कर्णभूषणभेदे (कागत-
कर्णदुन्दुभि पु० कर्णे इन्दुभिरिव तत्तुल्यध्वनिहेतत्वात् ।
शतपद्याम् । (काण्डाद) शब्दमा० तस्याः कर्णप्रवेशे हि
इन्दुभिवदध्वानजननात्तस्यासायात्वम् ।

कर्णधार पु० कर्णमरितं धारयति धृ-अण् उप० स० ।
१ नाविके (मात्रो) अमरः । 'अकर्णधारा जलधौ विप्र-
भेतेह नौरिव' इति० । 'साहित्यार्थवर्णधारेति'
सा० द० । २ दुःस्वादिनिवारके लि० । 'अकर्णधारा